

Utlåtande

31.08.2020

Ärende: VN/15021/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi Yleisradio Oy:stä annetun lain 7 §:n muuttamisesta.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

SAMS utlåtande gällande regeringens proposition med förslag till ändring av 7 § i lagen om Rundradion Ab.

SAMS – Samarbetsförbundet kring funktionshinder (hädanefter SAMS) tackar för möjligheten att ge utlåtande i ärendet. SAMS uttrycker oro om fortsatt tillgång till högklassig och avgiftsfri journalistik på svenska för våra målgrupper.

Finland har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (YK:n vammaisten henkilöiden ihmisoikeussopimus) år 2016. Konventionen har sedan dess haft laga kraft i Finland. I FN:s funktionshinderkonvention artikel 21 stadgas att konventionsstaterna ska vidta alla ändamålsenliga åtgärder för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning kan utöva yttrandefriheten och åsiktsfriheten, inklusive friheten att söka, ta emot och sprida uppgifter och idéer på lika villkor som andra och genom alla former av kommunikation som de själva väljer. Vidare stadgas det att konventionsstaterna ska förbättra tillgängligheten för tjänster riktade till allmänheten och att främja webbtillgängligheten för personer med funktionsnedsättning. I konventionen fastställs det också att produkter, miljöer, program och tjänster bör utformas så att de kan användas av alla i största möjliga utsträckning utan behov av anpassning eller specialutformning.

I propositionen föreslås en förändring till 7§ ”Innehåll i textform ska fortsättningsvis höra till bolagets allmännyttiga verksamhet, men tillhandahållandet av det begränsas för det första så att tyngdpunkten i bolagets innehållstjänster ska ligga på publikationer som innehåller rörlig bild eller ljud, dvs. audiovisuellt innehåll eller radioprogram.” Detta är problematiskt då textbaserad kommunikation är viktigt för flera personer med funktionsnedsättning. Det finns till exempel en risk att personer med synnedsättning i och med detta försätts i en ojämlig position. För att leva upp till funktionshinderkonventionens krav på tillgång till information är det nödvändigt att beakta olika gruppers behov av olika former av information.

Tjänsterna måste vara tillgängliga för alla personer med funktionsnedsättning. I det nuvarande förslaget tryggas inte tillgängligheten tillräckligt mycket. SAMS framhäver vikten av att ändringarna inte får försätta en del av befolkningen i en ojämlig position.

I ett demokratiskt samhälle måste det finnas tillgång till avgiftsfri journalistik. Det är viktigt för att flera röster och åsikter ska bli hörda. I propositionen har man observerat den negativa påverkan på medborgarnas möjlighet till att få information och yttrandefriheten i och med att förslaget minskar på möjligheten till tillgången till avgiftsfri journalistik på nätet. Det här är ett problem eftersom alla bör ha tillgång till objektiv journalistik. I enkätstudie av Handikappforum och människorättscentret uppgav över hälften av respondenterna att de upplevt fattigdom under de två senaste åren. Faktum är att en stor del av kommersiellt journalistiskt innehåll ligger bakom betalmurar. SAMS befarar således att en lagändring som inte beaktar de socioekonomiska realiteterna hos personer med funktionsnedsättningar, kan bidra till att ytterligare fördjupa den digitala klyftan i samhället.

Vi är också oroade för att förslaget inskränker på yttrandefriheten, som skyddas bl.a. av artikel 10 i Europeiska människorättskonventionen. Från ett grundrättighetsperspektiv finns det en risk att reformen inskränker på informationsförmedlingen i samhället. Enligt europeiska människorättsdomstolens inskränkingslära ska alla inskränkningar svara på ett legitimt syfte, vara baserade på lagen samt vara proportionella och nödvändiga i ett demokratiskt samhälle. Således är en människorättsbaserad avvägning mellan olika samhällliga intressen av yttersta vikt. Propositionen har ändå vissa meriter. Med tanke på balanseringsbehovet mellan olika samhällliga intressen så är följande undantag beskrivet i motiveringarna (4.1.) nödvändigt: "Rundradion kan också publicera innehåll i textform på svenska regionalt, på samiska och romani samt på landets andra minoritetsspråk, även om innehållet inte hänför sig till bolagets publikationer som innehåller rörlig bild eller ljud." Begränsningen av bevakning på regionala nyheter på svenska är problematiskt eftersom det inte utöver Svenska Yle existerar någon annan trovärdig bevakning av hela Svenskfinland. Utöver regional bevakning borde också nationell bevakning möjliggöras explicit i motiveringarna.

SAMS föreslår att utöver detta borde Rundradions förpliktelser i informationsspridning gentemot språkliga minoriteter och personer med funktionsnedsättningar noteras explicit i motiveringarna. SAMS ståndpunkt är ändå att en begränsning av Rundradions yttrandefrihet inte kan anses som nödvändigt i ett demokratiskt samhälle om inte andra möjligheter utretts. Diskrepansen mellan Rundradion som finansieras genom skattemedel och kommersiella mediehus kunde exempelvis åtgärdas genom att utveckla samhällliga bidrag också till kommersiella aktörer i likhet med flera andra europeiska och nordiska länder. Enligt Riku Neuvonen, juris doktor och docent i kommunikationsrätt understöds medierna i Sverige med 70 miljoner, Danmark med 51 miljoner och i Norge med 38 miljoner euro. I Finland ges endast 500 000 euro i understöd till medier som använder svenska och minoritetsspråk. Verksamhetsbidragen kunde exempelvis knytas ihop med utveckling av journalistik som språkminoriteter, personer med funktionsnedsättningar och personer med dålig socioekonomisk ställning kunde ta del av.

Sammanfattningsvis skulle en minskad tillgång till tillgänglig journalistik i textformat på svenska skulle öka till en ökad marginalisering bland vissa av våra utsatta målgrupper i samhället, så som t.ex. personer med synnedsättning och svag socioekonomisk ställning. SAMS uppmanar även att utreda alternativ som är mindre inskränkande på yttrandefriheten i ett demokratiskt samhälle.

Avslutningsvis vill SAMS framhäva att funktionshinderskonventionens bestämmelser måste i sin helhet beaktas när man bedömer de föreslagna förändringarna i Rundradions verksamhet.

SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder är en samarbetsorganisation inom funktionshinderområdet i Svenskfinland. Våra medlemsorganisationer är: Förbundet Finlandssvenska Synskadade, FDUV, Psykosociala förbundet, Svenska hörsel förbundet samt FMA - Funktionsrätt med ansvar.

Enligt WHO beräknar man att omkring 15% av den totala befolkningen har någon grad av funktionsnedsättning. Om man dessutom beaktar personer med långvarig psykisk ohälsa finns de ca 45 000 personer som behöver någon form av service för personer med funktionsnedsättning på svenska i Finland.

Vartio Elias
SAMS - Samarbetsförbundet kring funktionshinder rf - Verksamheten
juridiskt ombud